

Franica.

(Povest. — Spisala Julijana.)

I.

Mrak je že razprostrl svoja lahna krila čez veliko mesto Dunaj. V krasnih širokih ulicah se čuje le še semtertja lahka stopinja poznega potnika, ki podviza svoje korake proti domu; prehitela ga je noč pri njegovih opravkih. Pač srečen je ta, ki vé kam domov, ki zna, da ga sprejme doma, v gorki sobi, ljubeča obitelj — a gorjé onemu, ki mora v tem mrzlem zimskem času prebiti v mrzli nezakurjeni sobi, sedaj ko preprihava ostra burja slednji kotichek, ko sneg v gostih kosmičih pada izpod temno-sivega neba, trikrat gorjé mu, če je bolnik — — — Pač se vrsté tu palača za palačo, druga krasneja od druge, v njih žijejo in srkajo iz polnih čaš bogataši vso slast, meneči: »Lepo in dobro — le zame je na svetu.« A če nas dovede pot v neznatno predmestje, kolika revščina se odpre tu našim očem! V četrtem nadstropju ostarele hiše razsvetljuje slabo brleča svetilnica skromno in ubožno opravljeno sobico, v kateri prebiva bolna vdova s svojo hčerko Franico. Več mesecev že se bori s smrtjo, a toli zaželeni smrtni angelj se še vedno obotavlja, da bi jo s svojim mrzlim poljubom odvedel v boljšo večnost. Prodana je že vsa hišna oprava razun ubožne postelje, na kateri leži uboga mati. Ni ga koščka kruha več pri hiši, tudi ne polenca, da bi Franica zanetila ogenj.

Ubogi hčerki ni moč zapustiti bolne matere, da bi si poiskala kako delo ter si tako prislužila za najnujnišo silo. In beračiti? — Hu, kako strašna pač je ta beseda! In vendar! — Ko sta obe siroti skupno opravili svojo večerno molitev, ter je mati v nemirnem spanju vsaj za kratek časek pozabila bedo in revo zemskih težav, zavije se Franica v veliko ponošeno ruto in odhiti po trhljih stopnicah proti središču mesta. V veliki ter krasno razsvetljeni ulici obstane ter čaka — — — Oj, kako ji bije sree! — — —

Več raznovrstnih oseb gre mimo, tu zopet tolpa ljudij; vsakokrat je hotela bojazljivo se približati in preseče stegniti drobno od mraza premrto ročico, a zaman! noge so kakor odrevenele, grlo se ji krči, ni ji mogoče nikakega glasu spraviti iz njega, — a neusmiljeni potniki se ne zmenijo za temno postavo, ne čutijo tuje boli. — — — — Že je hotela Franica obupana oditi in prazna se povrniti k bolni materi; v tem trenutku zagleda v duhu shujšano, blede obličje umirajoče matere. Kar pride počasnih korakov star gospod, oprt na mladega spremljevalca, v živahnem pogovoru mimo nje. Franica pristopi sramežljivo, nemo povzdigne svoje ročice, nevedé zgrudi se na kolena

Kdo ne pozna v svetovnem mestu sramežljive revščine! — Gospoda sta spoznala precej, da klečeča deklica ni beraškega stanu, temveč, da jo je le največja sila primorala do tega skrajnega koraka.

Stisnila sta ji dobro napolnjeno listnico nemo v roke — nemo jo je sprejela deklica. Hvaležni čut jo je prevzel toliko, da ni mogla izreči besede. Nemo je nadaljeval vsak svojo pot.

Deklica je hitela brzih korakov do bližnje gostilne, dobila je tamkaj krepke juhe, nekaj vina in kruha, ter kupila mimogredé pri branjevcu naročaj drv. Lahnih korakov stopi v sobico, a kako se razveseli, ko vidi, da mamica še spava. Hitro zaneti v stari peči močan ogenj, a v tem se zbudi bolnica in, začutivši v sobi prijetno toploto, pozove s slabim glasom Franico k postelji, kjer ji ta s solznimi očmi pripoveduje ves dogodek. Goreče in iskreno sta molili obe za neznanega dobrotnika, proseči mu od Očeta vseh sirot blagor in srečo.

Sledeči dnevi so bili za obe bolj mirni, saj jima ni bilo treba dlje časa skrbeti za vsakdanje potrebščine in med tem sta upali, da mati okreva in da bode Franici zopet moč z delom svojih rok živiti mater in sebe. Ali prišlo je drugače!

Mati je od dne do dne bolj slabela, in nekega dne, ko je čutila, da se ji bliža zadnji trenutek, poklicala je Franico k sebi in ji v pretrganih stavkih šepetala: »Trenutki mojega življenja so šteti — — — ločiti se bodem morala, težko te ostavljam, ljubo dete, a čutim že, da me smrt skoraj povede v boljše življenje. — — — Ne žaluj preveč, Franica, v Bogu se snideva zopet! Premodri voditelj naše usode, ki biva nad zvezdami, ki skrbi za slehernega črvička, tudi tebe ne bode zapustil do tedaj. Ob up oprta hodi, vera v Večnega naj razsvetljuje temna pota tvojega zemskega bivanja, On naj naju srečno združi — nad zvezdami, kjer ni ločitve.«

Ihteča pade Franica na kolena, skrivši svoj objokani obraz v borno odejo, a mati ji položi svojo velo, tresoč roko na njeno glavico in ji podeli s pojemačim glasom svoj materinski blagoslov — — — Kmalu nato je zatisnila mati svoje oči v smrtno spanje — — — Franica je sirota.

II.

V daljnem vzhodu divjá grozna bitka. Vse bolnice so prenapolnjene ranjenih, umirajočih vojakov, še celo na bojnem polju so razprostrti šotori, v katerih so ranjenci zavarovani vsaj pred vremenskim uplivom.

Osamela hodi bleda usmiljenka po bojišču, prekriža tu in tam umrlega vojaka ter nadomešča tako ljubeče stariše, brate, sestre, katerim ni moč skazati te zadnje ljubavi drazim pokojnikom. Že je hotela zapustiti mrtvece, kar začuje globok vzdih, kojemu sledi drugi, tretji. Hiti nazaj v vrste in tu ugleda hudo ranjenega vojaka, ki se je ravnokar prebudit iz temne omedlevice, ter plaho zrl okrog sebe; a ko ugleda bledo usmiljenko poleg sebe, razjasni se mu upalo lice in zaupno obrne motne oči v blago sestro. S pomočjo poklicanega služabnika so ga previdno položili na nosilnico in prenesli v bližnji šotor, kjer je bil po temeljiti preiskavi zdravnika izročen v varstvo sestre Benedikte, ki ga je našla.

Več tednov je preteklo po tem dogodku. Danes je prvi dan, da je bolnik brez tuje pomoči ostavil bolniško postelj, na katero je bil toliko časa

priklenjen, in danes pride njegov sivi oče v tabor, da ga pelje domov, kjer naj bi okreval do dobra. Sestra Benedikta — nekdanja Franica, spozna takoj v častitem starčku nekdanjega, nepozabnega dobrotnika in s solznimi očmi se mu sedaj zahvali za oni dar, ki je osladil zadnje dni umirajoče matere.

Božja previdnost je hotela, da je ravno ona, sestra Benedikta, otela smrti jedinega sina umirovljenega častnika, ki ji je nekoč pomagal iz največje bede. — Hvaležnost očeta in sina je bila brezmejna, ona se niti spominjala nista več omenjenega dogodka in sta sedaj delila svoje ogromno bogastvo med reveže iz hvaležnosti do sestre Benedikte — nekdanje Franice.

Kragulj.

(Prirodoslovni sestavek. — Spisal Ivan Rekar.)

M gozdu smo. Vse je mirno in tiho, noben list se ne gane, nobena veja se ne zaziblje, svečana tihota objemlje prirodo, le šumenje po strmi strugi deročega potoka udarja ti na uho.

Temen les je to. Mogočne bukve stoje ponosno okoli, visokorastle smreke širijo svoje zelene veje nad mehkim mahom, kateri pokriva tla. Še celo krivenčasti gaber se je mogočno razprstrl na okrog, in s svojim listjem brani pekočim solnčnim žarkom posijati v tiho središče.

Ozrimo se po drevesih! Glej, tam pri strugi, ob deblu šiljavega borovca, kateremu je sneg odčehnil precej vej, kup zvrhovačenega dračja. Stopimo bližje, toda tiho, po prstih!

Glej, glej, gnezdo je; pa še celo letošnje, torej pozor!

Vse mirno, niti naših stopinj ni čuti. Le tiho naprej! Stojmo!

Iz gnezda na borovcu izleti velika ptica, kroži nad nami glasno čivkajoč, potem pa sede na vrh košate smreke.

Kateri ptič je to? — To je kragulj.

Kragulj (*Hühnerhabicht*, *Astur palumbarius*) je najdrzovitejša in najkrvoločnejša ujeda naših krajev. Poznajo ga povsod, nekateri pod imenom »kragulj«, drugi — »kokošár«, in tudi — »golobár«. — Kakor vsak ropar, je tudi on kaj brhka in postavna ptica.

Razpet meri do 1 m. Navadno je samec nekoliko manjši od samice. Zgoraj je sive ali bolj rjavosive barve, spodej je pa belkast, in počrtan s črnimi valovitimi progami. Perotnice mu segajo le do polovice precej dolgega repa, na katerem je pet tamnih pasov.

Kraguljec, kakor mu pravijo po nekaterih krajih, ima veliko, vendar celemu truplu primerno glavo. Oko je živo kakor iskra, bliskovito, pogled pa jarek, a bister. Črni kljun ni velik, vendar pa dosti močan in kriviti se